

**СКЛАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОТОКОЛІВ
ПРАЦІВНИКАМИ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ У ВОЄННИЙ СТАН:
КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ ТА КР-СПЕКТРОСКОПІЯ
ЯК ОДИН ІЗ НАУКОВИХ МЕТОДІВ ЇХ ПОДОЛАННЯ**

Прилипа Роман Миколайович

*головний інспектор відділу запобігання корупції,
Департамент патрульної поліції Національної поліції України
м. Київ, Україна*

Гресь Олена Віталіївна

*кандидат хімічних наук,
завідувач сектору дослідження давності документів відділу
почеркознавчих досліджень, технічного дослідження документів
та обліку лабораторії криміналістичних видів досліджень,
Київський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр
Міністерства внутрішніх справ України
м. Київ, Україна*

Воєнний стан в Україні створює додаткові виклики для системи державного управління та правоохоронних органів. З одного боку, зростає навантаження на державні інституції, з іншого – посилюються умови, які можуть сприяти виникненню корупційних ризиків. Особливо небезпечним є зловживання службовим становищем, підроблення офіційних документів, неправомірне використання владних повноважень. Одним із поширених корупційних ризиків залишається можливість службового підроблення – внесення недостовірних відомостей до офіційних документів, а саме, розгляд стосується адміністративних протоколів, що складають поліцейські патрульної поліції, які, здебільшого, оформлюються рукописним способом.

Ще у 2014 році відбулось реформування пострадянської моделі правоохоронних органів та утворення у складі Національної поліції, відповідно до західних стандартів правопорядку, патрульної поліції [1, с. 379]. Реформування відбувається і наразі у вигляді організаційно-штатних змін в її структурі, внесенні змін до чинного законодавства України, що, у свою чергу, впливає на перебудову організаційної діяльності всіх підрозділів патрульної поліції, котра і донині залишила практику складання адміністративних матеріалів рукописним способом [2, с. 45–46]. При оцінюванні корупційних ризиків у діяльності патрульної поліції можна виокремити такий ризик, як можливість

патрульним поліцейським фальсифікувати інформацію, яку він вносить до адміністративного протоколу, що є одним із способів зловживання службовим становищем при реалізації корупційних схем та утворює такий вид злочину як службове підроблення [3, с. 307]. Патрульний поліцейський може вчиняти службове підроблення з метою отримання неправомірної вигоди на місці учинення адміністративного правопорушення або здійснювати внесення недостовірної інформації до офіційного бланку адміністративного протоколу згодом [3, с. 309].

Зі змісту Закону України «Про інформацію» випливає, що офіційні документи можуть мати матеріальну форму (письмові документи) [4, с. 1]. Під документами, створеними у матеріальній формі, слід розуміти письмові документи, які за технікою відтворення можуть бути рукописними (створеними способом нанесення знаків письма власноручно), друкowanими (створеними за допомогою друкарських засобів) та комбінованими (частково створеними за допомогою друкарських засобів, а частково – шляхом нанесення знаків письма власноруч) [5, с. 2]. У службовій діяльності патрульної поліції такими документами виступають бланки адміністративних протоколів у сфері забезпечення громадської безпеки та безпеки дорожнього руху. Внесення патрульним поліцейським неправдивих відомостей до адміністративного протоколу може відбуватися: шляхом заповнення тих частин бланку, що залишилися незаповненими; заміни одних сторінок тексту іншими (як правило тих, на яких відсутні підписи), додаванням тексту, креслень, графіків, малюнків, яких у офіційному документі не було (йдеється про випадки «додруковування» або «дописування» тексту у вільних місцях, зміни у графіках, кресленнях); заміна одного тексту іншим (після виведення, витравлення, підтирання, підчищення, зрізання, замальовування), повне чи часткове знищення інформації, що міститься у додатках до протоколу (актах адміністративного затримання, актів огляду на стан сп'яніння) [3, с. 320].

У воєнний час корупційні ризики у службовій діяльності патрульної поліції зростають. Адміністративні протоколи патрульним поліцейським можуть бути використані для штучного тиску на громадян (перевищення службових повноважень), для ухилення від відповідальності (фальсифікація протоколу на користь правопорушника). Службове підроблення документів становить загрозу для прав людини і потребує сучасних наукових методів доказу. Під час розслідування службового підроблення найчастіше проводиться техніко-криміналістична експертиза документів [3, с. 321].

Встановлення давності документів у цей період є засобом антикорупційного контролю та захисту прав людини в часи підвищеної вразливості суспільства. У світі спостерігається тенденція активного

розвитку інноваційних технологій у встановленні давності документів, дедалі частіше впроваджуються в практику сучасні фізико-хімічні методи у поєднанні з алгоритмами штучного інтелекту (ШІ). Особливу увагу заслуговує використання спектроскопічних методів, а саме методу КР-спектроскопії. Метод ґрунтується на аналізі спектрів комбінаційного розсіювання (КР) світла, є неруйнівним, дає можливість ідентифікувати склад барвників у чорнилах кулькових ручок, тонерів, штемпельних фарбах. Спектроскопія КР має переваги при: виявленні дописок, внесених пастою кулькових ручок, високою відтворюваністю результатів, простою аналізу (виключення стадії пробопідготовки). Дослідники описали в праці [6, с. 47-56] можливості КР-спектроскопії в датування документів при проведенні технічної експертизи документів. Метод є перспективним для встановлення віку документів, дає можливість отримати молекулярний склад досліджуваних зразків без їхнього руйнування, проте значне обмеження методу полягає у флуоресценції барвників та низька фотостабільність нанесених чорнил [7, с. 339–341]. На деградацію барвників впливають як хімічний склад чорнил, так і Оксиген атмосфери, вологість, температура, супутні забруднювачі атмосфери, довжина хвилі падаючого світла, концентрація барвника в фарбувальній суміші, хімічні, фізичні взаємодії зі субстратом-носієм, розчинники у складі чорнил, тощо. Останні 5 років проводяться інтенсивні дослідження, які поєднують вдосконалення даного методу: усунення вищезгаданих причин, покращення лазерної, обчислювальної складових, впровадження гібридних методів із залученням ШІ. Саме група авторів Smith et. al. досліджували та досліджують Гіперспектральну раманівську спектроскопію (HRS), аналіз методу показав ефективність машинного навчання для встановлення віку чорнил в документах криміналістичного характеру [8, с. 100455]. Метод HRS може виявляти підчистки, дописки, аналізуючи відмінності у спектрах окремих ділянок документу. Метод допоки застосовується стадії дослідження, оскільки має необхідність в стандартизації методик.

Нового віяння набувають роботи науковців, пов'язані із фотостарінням барвників, для виключення фактору деградації барвників у інтерпретації даних. Представлене комплексне дослідження авторів Vizcaino A. et al. (2024) [9, с. 409-421]. У дослідженні Saviello D et. al. (2019) [10, с. 727] методом з використанням поверхнево підсиленої на наноструктурах КР-спектроскопії (SERS) проаналізовано деградацію барвників Crystal Violet з часом, показано механізм фотодеградації, що може бути використано як маркер для встановлення давності документів.

Удосконалення методу КР-спектроскопії у сфері датування документів, зокрема адміністративних протоколів Патрульної поліції, створює передумови для формування точної, стандартизованої, відтворюваної методики визначення часу їх створення або внесення певних змін. Це має істотне значення

у контексті зменшення корупційних ризиків, оскільки дозволяє об'єктивно встановлювати достовірність первинного документа, виключати дописки та виправлення. Інтеграція КР-спектроскопії з алгоритмами ШІ підвищує рівень об'єктивності експертних досліджень, знижує суб'єктивну оцінку фахівця, створюючи перспективний напрямок у науковій та експертній діяльності, продукує підвищення надійності експертних висновків, протидіє зловживанню в сфері рукописного документообігу.

Література:

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379.

2. Сердюк А.М. Щодо визначення поняття і змісту основних завдань та функцій патрульної поліції України в сучасних умовах: адміністративно-правові аспекти. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2016; 2. С. 45–53.

3. Дудоров О. О. Корупційні схеми: їх кримінально-правова кваліфікація і досудове розслідування / О. О. Дудоров [та ін.] ; за ред. М. І. Хавронюка. Київ : Москаленко О.М., 2019. 464 с.

4. Про інформацію: Закон України від 02 жовтня 1992 року № 2657-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 48. Ст. 650.

5. ДСТУ 2732 – 94. Діловодство та архівна справа. Терміни та визначення. Київ : Держстандарт України, 1994. 32 с.

6. Ковальов К. М., Довбій О. О., Гресь О. В., Бичков А. С. Можливості застосування методу раман-спектроскопії під час вирішення актуальних питань технічної експертизи документів. *Криміналістичний вісник*. 2021. № 34 (2). С. 47–56.

7. Dieter Kirsch, Costa Vera, Bernhard Spengler. Evaluation of the Photodegradation of Crystal Violet upon Light Exposure by Mass Spectrometric and Spectroscopic Methods. *Journal of Forensic Sciences*. 2009;54(2): 339–345.

8. Smith A., Patel R., Brown J. Machine learning-assisted Raman spectroscopy for ink aging determination in forensic science. *Forensic Chemistry*. 2023; 31: 100455.

9. Vizcaino A., de la Roja J. M., Perez-Rodriguez J. L., Dominguez-Vidal A. The complementary use of Raman, ATR-FTIR spectroscopy, and chemometrics for investigating the deterioration of artificially aged

parchment. *Journal of Raman Spectroscopy*. 2024; 55: 409–421. doi: <https://doi.org/10.1002/jrs.6573>.

10. Saviello D. et al. Raman Spectroscopy and Surface Enhanced Raman Scattering (SERS) for the analysis of blue and black writing inks: identification of dye content and degradation processes. *Frontiers in Chemistry*. 2019; 7: 727.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-544-3-25>

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ КОРУПЦІЇ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Расторгуєва Наталія Олегівна

інспектор відділу запобігання корупції,

Головне управління Національної поліції в Харківській області

м. Харків, Україна

Корупція виступає одним із найруйнівніших явищ, що підриває верховенство права, демократичні інститути та довіру громадян до органів державної влади. Європейський Союз (ЄС) та Рада Європи розробили низку нормативно-правових актів, які визначають сутність корупції, описують її різні види та зобов'язують держави-члени притягати до кримінальної відповідальності за відповідні діяння. Аналіз цих документів показує, як ЄС розуміє корупцію та які основні відмінності між європейським та українським підходами до розуміння цього негативного явища.

Аналізуючи підходи до розуміння юридичної природи корупції в ЄС, слід звернути увагу на її визначення у широкому сенсі. Так, Європейська Комісія розглядає корупцію як зловживання довіреною владою з метою отримання особистої вигоди, є багатогалузевим явищем, яке присутнє як у державному, так і в приватному секторі, а також у політичній сфері. Корупція може проявлятися у вигляді дрібних злочинів або складних корупційних схем на високому рівні, а також приховуватися за фаворитизмом і кумівством, конфліктом інтересів і «обертovими дверима» – там, де бізнес зустрічається з політикою [1]. Тобто, це визначення концентрується на універсальних характеристиках цього явища, тобто на зловживанні владою або довіреними повноваженнями та прагненні особистої вигоди. Це поняття не є юридично обов'язковим, однак воно слугує політичним та концептуальним орієнтиром.